

עומק הפשט

בס"ד, יום ג' חול המועד סוכות ט"ז תשרי
תשע"ט, גליון נושא בענינא דיומא.

בירורי הלכה ופסקי דין אקטואליים, מפי גדולי
ופוסקי הדור שליט"א. לעורר לב המעיין, ואין
לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

גליון נושא:

'סדר הנענועים'

נענועים לכל הכיוונים

מצוה: מבואר בגמ' (סוכה דף לז:), למרות שעיקר מצות לולב היא עצם הנטילה, וכיון שהגביה את ארבעת המינים יצא בזה ידי חובתו, מכל מקום קיום המצוה בשלימותה ובהידורה הוא רק על ידי הנענועים, מוליך ומביא - למי שהארבע רוחות שלו, מעלה ומוריד - למי שהשמים והארץ שלו. מוליך ומביא - כדי לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד - כדי לעצור טללים רעים.

בגליון זה נסכם בקצרה את סדר הנענועים, על פי השו"ע (סימן תרנא סעיפים ב - ט) והמשנ"ב (שם).

1. צורת האחיזה בזמן הברכה

סדר: חובה ליטלם כדרך גדילתם באילן, ואם היפך לא יצא. נוטל את הלולב שיש בו ג' מצוות בימינו, ואת האתרוג שהוא מצוה אחת בשמאלו. אם נטלם ביד אחת, נחלקו הפוסקים אם מעכב. ומספק צריך לחזור וליטלו בלי ברכה. איטר, לדעת השו"ע נוהג ככל אדם, ולדעת הרמ"א יטול את הלולב בימין שלו. דינים אלו נאמרו הן בשעת ברכה, והן בשעת אמירת הושענות.

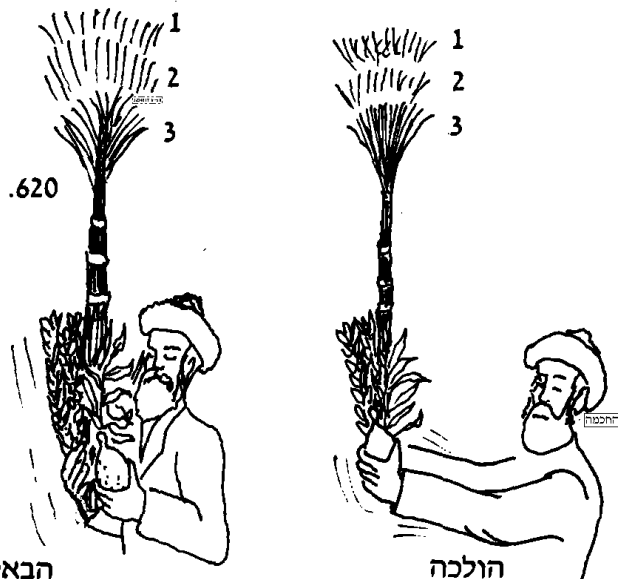
עובר לעשייתו: יש לברך על נטילת לולב ושהחינו 'עובר לעשייתו', לפני שיוצא ידי חובת המצוה. אך לא עובר דעובר לעשייתו. בדברי הפוסקים מצינו שלשה אופנים כיצד לבצע את הדין האמור: א. להחזיק רק את הלולב ביד, ולברך, ורק אחר הברכה ירים את האתרוג. וכן נקט הבכורי יעקב (ס"ק כב) שראוי לעשות, כעין זה נהג הג"ד שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (הליכות שלמה פרק יא סעיף יח) שהחזיק את האתרוג כשהוא מונח על השולחן עד אחרי הברכה.

ב. להחזיק את האתרוג הפוך, העוקץ כלפי מעלה, ויברך, ואחר כך יהפוך את האתרוג כאשר

פירוש חי עמוד מס 129 סוכה פרוש, חיים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

620. שם, ויש לו לנענע ג' תנועות קטנות בכל אחד ואחד (בהולכה ג' ובהבאה ג')
 לדעת הרמב"ם והרי"ף הכסכוס כציור הזה ולהרא"ש
 כציור 622.

פירוש חי עמוד מס 129 סוכה פרוש, חיים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה
 העוקץ כלפי מטה ולנענע. וכך נהג הג"ר יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל (ארחות רבינו חלק ב עמוד
 רפט אות ג).

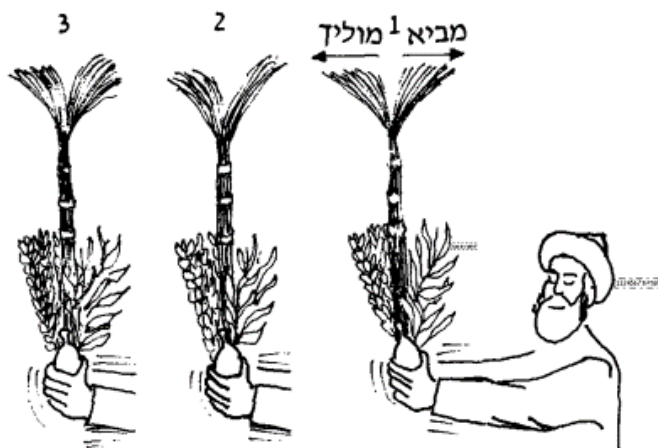
ג. לכיין שלא לצאת ידי חובת המצוה עד אחר הברכה, וכתב הגר"א שהיא העצה המובחרת
 שבכולן. וכן נהג החזו"א (ארחות רבינו חלק ב עמוד רפט אות ג). וכתב החיי אדם (כלל קמח סעיף
 י), שעדיף לכיין שלא לצאת, ולא להפוך את האתרוג, כי ההיפוך עלול לעשות נקבים באתרוג.

2. סדר הרוחות

נוסחאות: יש לנענע לששת הקצוות: ארבע רוחות השמים, ומעלה ומטה. ויש כמה נוסחאות
 בסדר הרוחות: **נוסח אשכנז** כדעת השו"ע - מזרח, דרום, מערב, צפון, למעלה, למטה. **נוסח ספרד**
 על פי קבלה, כמבואר בכף החיים (ס"ק מט ו-קג) - דרום, צפון, מזרח, למעלה, למטה, מערב. **נוסח**
האריז"ל כמובא במגן אברהם (ס"ק כא), ובערוך השלחן (סעיף כז), מזרח, דרום, צפון, למעלה,
 למטה, מערב.

אופן הנענוע: בשעת הנענוע יהיה שדרו של לולב לצד פניו, מוליכו מכנגדו והלאה, ובשעת הבאה
 יקריבו הרבה אל גופו נגד החזה. אין צריך להפוך פניו לצד שמנענע רק יטה ראש הלולב לצד
 שמנענע. ויש נוהגים להפוך פניהם לצד שמנענע.

לדעת השו"ע (סעיף ט) מוליק ומביא פעם אחת, ומנענע שלוש פעמים בהולכה ושלוש פעמים
 בהבאה. לדעת הרמ"א מוליק
 ומביא ג' פעמים, ויהיה טורף
 הלולב, ומכסכס העלין בשעת
 הנענוע כשמוליק ומביא.

622. שם, וצריך ג' זוגות של תנועות קטנות מהולכה והבאה.

פירוש חי עמוד מס 130 סוכה פרוש, חיים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

בשעת הנענועים יש להצמיד
 את האתרוג ללולב. ובכף החיים
 (ס"ק קו) הביא בשם הרדב"ז,
 שהקפיד מאד שלא יפרידו
 אצבעות הידים בין הלולב
 לאתרוג. וכל הנענועים אין
 מעכבין, ובאיזה דרך שנענע יצא
 בדיעבד.

וכתב רבינו מנוח (על
 הרמב"ם הלכות לולב פרק ז

הלכה ט) שלא ינענע בדרך ייאוש, שאז אין מתנענע ראשו והוציו, אלא בכח וזריזות, בבחינת כל עצמותי תאמרנה. אך גם לא יכסס בכח יותר מדאי עד שכמעט נשבר הלולב, אלא יכסס מעט בעלים.

3. אימתי מנענעים בהלל

מנענעים בהלל כשאומרים: הודו לה' כי טוב פי לעולם חסדו, וכשאומרים: אָנָּא ה' הוֹשִׁיעָה נָּא. טעם הדבר ביארו בתוספות (סוכה דף לז: ד"ה הודו) ובאבודרהם שכן כהמשך לפסוק (דברי הימים א פרק טז פסוק לג) אָז יִרְנְנוּ עַצֵּי הַיָּעַר נֹאמַר הוֹדוּ לֵה' כִּי טוֹב פִּי לְעוֹלָם חַסְדוֹ, וְאָמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כְּלוּמַר: אימתי ירננו בנענוע הלולב: באמירת "הודו" ובאמירת "הושיעה נא".

אין מנענעים כשאומרים אָנָּא ה' הַצְּלִיחָה נָּא, טעם הדבר כתב האליה רבה (ס"ק כג) מפני שהנענוע הוא לעצור רוחות רעות וטללים רעים ולגעור בשטן, ולכך מנענעים בהושיעה נא כלומר הושיענו מאלו הנזקין, אבל בהצליחה נא אין טעם זה.

אם הוא נוהג לנענע אחרת ממנהג המקום, כתב החיי אדם (כלל קמח סעיף יד) שלא ישנה ממנהג המקום, וכן נהג הסטייפלר (ארחות רבינו עמ' רפח), וכן הובא בשלמי תודה (סימן סו אות א) שיתכן שיש בזה לא תתגודדו. מאידך הערוך השלחן (סעיף כב) נקט שמותר לשנות, ואין בזה משום לא תתגודדו. וכן נקט באשל אברהם (בוטשאטש סעיף טז). ועיין בגיליון 139 שהארכנו טובא בענין שנוי ממנהג המקום.

סיכום הגיליון:

4. דינים העולים

- א. עובר לעשייתו: יש לברך עובר לעשייתו, ולא עובר דעובר, 3 עצות הוזכרו בפוסקים. יטול רק את הלולב, ואחרי הברכה יקח גם את האתרוג. יהפוך את האתרוג שלא יהיה כדרך גידולו עד לאחר הברכה. יכון שלא לצאת עד אחר הברכה.
- ב. נענוע: כיון שהגביה את הלולב יצא ידי חובתו, אולם המצוה כתיקונה לעשות נענועים, לארבע רוחות, מעלה ומטה. נוסח אשכנז - מזרח, דרום, מערב, צפון, למעלה, למטה. נוסח ספרד - דרום, צפון, מזרח, למעלה, למטה, מערב. נוסח האריז"ל (ס"ק כא), מזרח, דרום, צפון, למעלה, למטה, מערב.
- ג. המתפלל במקום שמנענעים אחרת ממנהגו, נחלקו הפוסקים האם יש חשש של 'לא תתגודדו' אם ישנה ממנהג המקום.
- ד. מנענעים בהלל כשאומרים הודו לד' כי טוב, ובאנה ד' הושיעא נא, אך לא באמירת אנא ד' הצליחה נא. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

זיכוי הרבים

הגיליון הוקדש על ידי
החפ"ן בעילום שמו
לנחת ובריאות מכל
הצאצאים, שיזכה
ללמוד וללמד לשמור
ולעשות אמן.

הנושא לשבוע הבא;

ארבעת המינים אחרי סוכות

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפו"ש, לישועה, וכדומה!
ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדריים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.
וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

הופיע:

מדריך קצר לבחירת

ארבעת המינים

(גיליונות 178-181)

המחיר 5 שקל

ניתן גם להשיגו במייל

5047867@gmail.com

